

Urg., 1957), «n'hi ha *ki sàb lus*» (a Gósol, Berg., 1963). Com es fa constar en *BDLC* ix, 1916, 36, aquesta locució és pròpia de Solsona, Segarra Alta, La Llena, i Manresa; cf. *qui-se-quant* 'qui sap quant, qui-sap-lo', registrat a Valls per *AlcM*; per a la construcció amb *lo*, comp. judeo-esp. marr. *adóló* «donde está ello» (*RFE* v, 36), semblant al cast. vg. *halaquilo* «helo aquí» (Wagner, *VKR* iv, 1931, 244).

Quesvulla 'qualsevol cosa', pron. indef., ant. i avui dialectal [1472, JEsteve «*quesvulla* que faça tantost t'o declararé» (*DAG*);²³ «No proue no negue: no dich ni afferme / Dauant tu Pilat: que rey sia yo / Lo teu pensament: *quesvulla*-u referme» (*Passi en cobles*, p. 41.3)]; la forma *quesvol* com a adjectiu en Eiximenis: «Deus ací notar que tocar si matex o altre per vera necessitat, sens ficció de entenció, en *quesvol* [part],²⁴ de son cors o d'altre, no és peccat» (*Dones* II, 385.3). Ha continuat en el llenguatge viu de les Balears: *AlcM* cita un exemple de *quesvuya* de la revista mall. «Ignorància» (c. 1879); fou anatat *que's vuya* en el diàleg a Lluçmajor (*BDLC* xiv, 206); PzCabr. inclou *quesvuya* «qualquiera cosa, lo que se quiera» com a forma usual a Eiv.; es diu *que's vua* 'qualsevol cosa' a Ciutadella, Men. (*BDLC* x, 1918, 28).

Quisvulla (variant *quisvol*) 'qualsevol persona', ant. [Muntaner «—Amiga, diats-me ['digueu-me'] --- si neguna persona vos ha res dit que us desplaça, --- sapiats per cert que tantost vos en daré io venjança, e sia *quisvulla*» (*Cròn.*, cap. 32, 1, 77.16); un altre exemple en el *Tirant* (*AlcM*); *quisvol* en Llull i Ausiàs March (*AlcM*) i en Eiximenis: «*Qui's vol* hagués tot lo món i io hagués la amor de Déu» (*Doctr. Comp.*, *NCl.*, 132.16), «Conseylla encara --- que qui vol servar puritat jamés no parle ab delit ab *quisvol* altre d'aquesta mathèria» (*Dones* II, 450.12)]; *DFA*. inclou *quisvulla* com a un arcaisme literari; fou usat per Verdager en la versió primitiva de *l'Atl.* (1867): «*O quisvulla* que sies» (vi 8a). És va dir també *quinsevulla*, *quinsevol* (*QUIN*).

Quisque (variant *quisqui*) 'qualsevol que, qualque', pron. indef., ant. [«*quisqui* serà hereu del vassall defunct ---» (*Comm. P. Albert*, 191); «--- que *quis que* les aye en son feu---» (*Usatg.*, *NCl.*, 91), «ho tu, home! --- *quis qui* tu sias ---» (Reixac, *Questa*, 150.35), «--- donaba un punyal o de l'espasa a *quisque* li fes negun enuig e desplaer» (Eixim., *Terç*, *NCl.* vi, 29.20); en *Spill*, 9815]; parlarem del seu origen, infra. En *Cost. Tort.* *quisque* significa un cop 'cadascun del dos' (ed. Oliver, p. 247); trobem *quisquisia* amb el mateix valor de *quisque* 'qualsevol que' en Sor Villena: «sentiren tocar a la porta --- acostà's hu de aquells de casa a la porta e sentí plorar e retornà dient: "*Quisquisia* lo que toca a la porta, ab dolor ve"» (*Vita Chr.*, cap. 228, III, 131); Muntaner usa la construcció tipus *quisque fes* amb valor de «encara que altres fessin..., però»²⁵

Corresponent a *quisque* (pron. indef.) s'usava *quesque* com a pronom neutre: «pren puy en tot l'altre blat, e al senz de *ques que* sia e en les <e>xides, la sisena part» (a. 1283, Alart, *RLR* IV, 60); «enaxí com hom guarda en bell palau --- pintures o entretalla-

ments, o murs, o torres, o barbacanes o *ques que* sia» (Llull, *Contempl.*, 104, 26); «Ab tant lo compta se partí denant lo rey e vench-se'n a Castelló d'Anpúrias. Mas lo rey, *quesque's* dixés ("per alguna cosa que hagués dit"), no havia bona sospita en lo compta» (Desclot, *Cròn.*, cap. 148, v, 8.27); «En nom de Déu, dix lo Rey B., per *qàs qá m'àn* d'aga esdevenir (= per *quesque* me'n dega esdevenir), yo'l ma'n portaré» (Reixac, *Questa*, 21.27); «—Dona: "*quesque* diga lo bander ('el que diga l'encarregat de posar bans contra els infractors'), la paor guarda la vinya"» (Eiximenis, *NCl.* vi, 35.1);²⁶ «--- *quesque* demanets ---» (Serra-Amer, *Gèn.*, 189). Avui *quesque-sia* és viu a Menorca: *AlcM* recull a Ciutadella «Dóna'm *quesque-sia* per benenar».

Notem que en castellà antic existia *quisque* amb el sentit de 'cadascú' (Berceo, *San Millán*, 78c; *Sacrificio*, 8c, 67c etc.; Men. Pidal, *Orig.*, 366). Avui en el parlar llenguadocià de Lezignan són vius *quis que*, *ques que* amb valors dels mots catalans (*RLR* LXVI, 38). Pel que fa a l'origen d'aquesta família de mots, ja tenim una explicació satisfactòria en *DECH* IV (706a 25ss.). JCromines hi crida l'atenció sobre la identitat semàntica que existeix entre el castellà antic *quisque* 'cadascú' i el llatí *quisque*; endemés en el present diccionari (s. v. *cada*, II, 377a47ss.) fa constar que *QUISQUE* havia continuat al romànic en combinacions com *Q(U)ISQUE UNUS* (cat. *quiscun*, -una, it. *ciascuno*) i *CATA* × *QUISQUE UNUS* (fr. ant. *chascun*). Així i tot, però, no li semblava possible derivar el mot castellà *quisque* de *QUISQUE*, puix que aquest hauria donat **quesque*. JCromines va afegir, fent-se eco d'una opinió de F. Hanssen, que la coincidència entre el mot castellà i el llatí era merament casual i que aquell degué procedir d'un encreuament entre *qui's quier* i *qui que*, o bé podia ser simplement un abreujament de *qui's (quier) que*; i com a testimoni provatori JCromines va esmentar els mots catalans *quisque* 'qualsevol que', *quesque* 'qualsevol cosa que', que coincideixen semànticament amb el cast. *qui's quier que*. En català, doncs, les formes en qüestió podien venir directament de *qui's(vulla) que* o *que's (vulla) que*, ben documentades en aquesta llengua (supra). Era també possible que vinguessin d'un encreuament entre *qui's vulla* amb *qui que* (cf. fr. *qui que vous soyez*). De la combinació *qui que* no tenim documentació a mà, però segurament va existir en català: comp. *qualque* (*QUAL*), *quin que* (*QUIN*), i en realitat la seva absència podria ser deguda precisament al fet d'haver contribuït de bona hora a la formació de *quisque*; altrament l'arcaic *quec*, *quega* 'cada un, una' probablement era una resta de (*UNUS*)*QUI(S)QUE* (veg. s. v. *quec*).

¹ És ben sabut que la partícula *que* té paral·lels quasi en totes les llengües romàniques amb funcions iguals o semblants: sols en romanès trobem *că* (potser continuació de *quod*) i *ki* en el sard, no solament amb valor de relatiu, sinó també com a conjunció. —
² Respecte a aquesta confusió, veg. E. Löfstedt, *Syntactica* II, p. 79ss.; C. Battisti, *Avviamento allo studio del latino vulgare* (Bari 1949), p. 221, § 166